

DEMOKRACIJA

Uredništvo in uprava:
Gorica - Riva Piazzutta 18
Cena: Posamezna številka L. 15.—
Naročnina: Mesečna L. 65.—
Za inozemstvo mesečno L. 95.—
Pošt. štek. rač. št. 9-1127

Leto II. - Štev. 30

Gorica - Trst, 23. julija 1948

Izhaja vsak petek

ZIDALI SO NA PESEK

Stavba komunistične »fratellanze« se ruši, ali točneje rečeno, se je prav za prav za dni zrušila. Dovolj pogosto smo o njej pisali, dokazovali smo njeno politično in narodno škodljivost. Sedaj bi se lahko veselili, da so naša napovedovanja tako točno in hitro uresničila. Toda prizadevi narodni interesi so preveč veliki, da bi odstranili občutek grenkobe, ki ga misel na to nesrečno politično potezo zadnjih let in njene posledice izživja v slovenskih srcih.

Komunistična »fratellanza« je bila politična napaka z dveh ozirov. Zid mržnje med Italijani in Slovenci se je le večal, ko so z jugoslovanskim denarjem obilno podpirani elementi iskali na slovenski in italijanski strani narodne mlačneže in ustvarjali odpadnike. Drugič, to delovanje ni vodilo računa o dejstvu, da je vedno lažje razčistiti vse spore in poiskati potrebne kompromise, ako stranke častno in odkrito zastopajo svoje interese, kot pa če zanikajo, da taki posebni interesi obstojajo ter skušajo ustvarjati videz nečesa, kar ni ne krop ne voda, kot je to delala komunistična »fratellanza«. Stvarni in trajni sporazum je namreč možen samo med realnimi in zavednimi Italijani in Slovenci, ne pa med narodnostnimi hermafroditami, ki ne predstavljajo ne enega ne drugega.

»Fratellanza« je bila tudi narodna napaka, velik greh nad resničnimi interesi našega naroda. Z njenimi gesli so na narodnostno tako važnem ozemlju, na sami meji slovenskega narodnega telesa sami Slovenci sejali med svoj narod idejo narodne brezbrčnosti. Ali so se ti samozvani voditelji kdaj vprašali, kakšne posledice bo rodilo to njihovo delovanje? Najbrže ne, kajti vsa naša tozadevna opozorila so bila zaman, zaman smo jih opozarjali na neizbežen polom te njihove politike.

Polom politike komunistične »fratellanze« je bil neizbežen, ker njeno delovanje ni upoštevalo krajevne politične realnosti, ker ni bilo zidano na zdravih in krajno zgodovinsko preizkušenih narodnostnih in političnih načelih, temveč na pesku. Vse to smo jim ponovno povedali. A kaj so nam odgovorili? Kričali so o narodnih izdajalcih, plačancih imperijalizmov, reakcionarjih itd. ter so vse te svoje cvetke obilno polivali s ploho odkritih in prikritih groženj.

Toda prišel je dan razjasnitve. Dejstva so pokazala svoje pravo lice. In kdo je tisti, ki danes lahko odkrito in ponosno stopa po odprti cesti? mi, ki smo bili blaženi, ali oni, ki so to blato metali? Ne bomo imenovali imen. Vsi naši ljudje jih dobro poznajo z miringov in drugih podobnih progresivnih prireditev, katerim so morali prisostvovati in kjer so jih morali poslušati vsa ta predolga povojna leta.

Dovolj je bilo, da je vsemo-gočni Kremelj, ki so mu ti gospodje »stovariši« sami uglaševali pot v srca naših sonarodnjakov, izrekel svojo odsodbo nad jugoslovanskim režimom. Takoj se je zrušilo v prah vse, kar je bilo izgrajenega na predpostavki popolnega soglasja med velikimi komunističnimi mandarinami: Titom, Stalinom in Togliattijem. Zavedati se moramo namreč, da je bilo to soglasje, ne pa krajevne narodne in politične nujnosti osnova nesrečne politike avtorjev komunistične »fratellanze«, politike, ki je nasprotno svojemu imenu Italijane in Slovence medsebojno še bolj oddaljuje, ki je v slovenskih srcih

Vrzeli v slovenskem strokovnem in srednjem šolstvu

Trst, 20. julija

V slovenskem strokovnem in srednjem šolstvu STO-ja so nekateri vrzeli postale že tako očitne, da nujno zahtevajo spošpolnitve. Prav posebno kričeče so te pomanjkljivosti v okviru našega strokovnega in srednjega šolstva.

Nujnost dvorazredne trgovske šole v Trstu

Tržaško mesto je po svoji gospodarski in socialni sestavi pomorsko, trgovsko, obrtniško in industrijsko posredovališče izmenjave blaga za obširna področja Srednje Evrope. V rednih okoliščinah se delavnosti tržaškega prebivalstva v glavnem osredotočujejo ravno v teh gospodarskih funkcijah. Udeležba slovenske tretjine tržaškega prebivalstva je v delavskih, obrtniških in detajlnih trgovskih ter tudi maloindustrijskih delavnostih najmanj tako obsežna kakor med prebivalstvom italijanske narodnosti. Čeravno je v finančnih, industrijskih, veletrgovskih in plovbenih panogah komaj zaznavna. Ta socialna pomaknitev našega življa na delavski, nameščenski, obrtniški in malo-trgovski sloj bi morala stalno krepiti našo pozornost in usmerjati vse naše napore v teh smerih. Slovenski mladinci se v glavnem na teh popriščih odpirajo možnosti obstanka. Privzgojiti močan kader slovenskega usposobljenega delavstva, nameščanstva, obrtnišstva in malega trgovstva mora biti prva skrb ne samo splošnega slovenskega delovnega programa, pač pa bi te napore morali podpirati vsi, ki jim je blagostanje našega ozemlja pri srcu. Pridnost, solidnost, vestnost in pobudnost tržaškega slovenskega človeka so lastnosti, ki jih upošteva tudi naš italijanski sosed.

Tradicija dvorazredne trgovske šole je v našem narodu stara precej nad 100 let, saj je bila prva dvorazredna trgovska šola ustanovljena v Ljubljani v tridesetih letih prejšnjega stoletja pod imenom Mahrova šola. Ta šola je delovala vse do l. 1919, ko je njeno bogato dediščino prevzela Drž. dvorazredna trgovska šola v Ljubljani. Ta ustanova je v enem stoletju izurila množice slovenskega gospodarskega meščanstva, ki so dvignile slovensko gospodarsko delavnost na so-

spodkopala temelje narodne zvesti. Ako so »stovariši« uvedli v slovenskih vaseh, kjer niti fašizem v 25 letih ni imel nobenega sestanka, zborovanja, na katerih prevladuje italijanski jezik, publika in govori, ako so govorili, da je narodna zavednost zastarel predsodek, ali naj se potem čudimo nad posledicami? Večina njihovih najzavednejših pristašev, komunističnih celic, tudi popolnoma slovenskih, je namreč v trenutku dvoma krenila po poti, ki jo je pokazal tržaški proletarijat. Tega proletarijata niso kupili z stotinami milijonov denarja, ki so jih odtrgali od ust lačnih Jugoslovancev in izpraskali iz siromašnih žepov tukajšnjih ljudi. V odločilnem momentu jih je ta proletarijat zatajil, zapustil. Vsa ta težka zbrana in žrtvovana

dobno višino. Predaleč bi zašli, če bi poskušali orisati slovenski gospodarski vzpon zadnjih 100 let. Ta je znan in otipljiv vsakemu. Tudi tržaškemu mestu je nekdanja Mahrova šola in poznejša Drž. dvorazredna trgovska šola dobavila lepo število gospodarstvenikov in pridobitnikov.

Slovenci imajo v Trstu Trgovsko akademijo, ki častno izpolnjuje svoje naloge in ustvarja bodoče šefe in specialiste. Nimamo pa neobhodno potrebne ustanove za urjenje nameščenskih kadrov za trgovino, industrijo in denarništvo. Dvorazredna trgovska šola v Trstu je najnujnejša potreba, po kateri kliče ves slovenski življenj — ne glede na politično pripadnost — soglasno. Mali slovenski pridobitniki jo zahtevajo ravno tako, kakor množice slovenskih staršev in dijakov. Zahtevajo pa jo tudi socialne razmere

širših plasti našega naroda, ki morajo stremeti za tem, da svojega otroka čimprej in s čim manjšimi stroški postavijo v življenje. Za te sloje, za katere predstavlja šolanje še vedno zelo občutno družinsko breme, je Dvorazr. trgovska šola tudi v socialnem oziru posrečeno izhodišče.

Pozivamo in prosimo pristojno oblast, da te zahteve blagohotno in širokogrudno upošteva in nam že za bodoče šolsko leto odpre v Trstu dvorazredno trgovsko šolo.

Strokovno šolstvo

Šolski zakoni predpisujejo 8 letni šolski pouk. Naše ljudske šole so v najvišji stopnji petrazrednice. Učenec, ki ne more v srednjo šolo, je tako obsojen, da nekaj let presedi v 5. razredu, kar gotovo ni v korist niti niemu niti zdravemu šolskovzgojnemu pouku. Šolske oblasti so spoznale ta nedostatek in ga poskušale rešiti z ustanavljanjem strokovnih šol. Tudi Slovenci imamo nekaj teh zavodov, vendar je njihovo število premajhno, da bi pokrilo naše potrebe povsod in v vseh

panogah našega gospodarskega snovanja. Za zahodni del ozemlja bi bilo nujno potrebno ustanoviti n. pr. v Devinu ali v Sv. Križu ribiško strokovno šolo, saj je v slovenskih obmorskih krajih ribištvo zelo važna pridobitna panoga.

Ravno tako bi bilo potrebno postaviti strokovne šole, bodisi industrijskega, trgovskega ali kmetijskega značaja v Zgoniku, v Velikem Ropnju, v Boljuncu in v Škofijah.

Prosimo pristojne oblasti, da tudi te vrzeli slovenske gospodarske rasti odstranijo, saj bodo take spopolnitve samo v korist tržaški in s tem evropski obnovi.

Za zaključek naj še dodamo, da je v Trstu nujno potrebna otvoritev slovenske klasične gimnazije in slovenske srednje tehnične šole.

Med počitnicami bo imela šolska oblast čas na razpolago, da se pripravijo načrti za spopolnitev slovenskega šolstva na Svobodnem tržaškem ozemlju, tako da se bodo jeseni lahko na stežaj odprla vrata vsem tistim šolskim ustanovam, ki smo jih navedli.

Naš poglaviti sovražnik

Titovo izobčenje ni nikjer v Evropi povzročilo takega nemira kakor v komunistični partiji za Tržaško ozemlje, v UAIStu in v vseh neštetihih pomožnih partijskih organizacijah.

Večino med članstvom v tržaški partiji ter njenih drugih ustanovah so imeli seveda Italijani, večino v vodstvih pa Titovi najemniki obeh narodnosti.

Zaradi tega ni bilo čudno, da se je članstvo partije ob krizi takoj opredelilo proti Titu in proti Jugoslovanskiemu komunizmu; torej za Kominform ter internacionalni »boljševizem. Isto smer je takoj prvi dan ubralo tudi uradno glasilo komunistične partije za STO, »Laboratore«.

Italijanski komunisti

Ko se je italijanska partija s Togliattijem izrekla za Kominform, je laški del tržaškega komunizma v tem videl priložnost, da pokaže zlasti svojo italijansko zvestost, ne toliko svoj internacionalizem. Vrh tega so zaslužili, da bi zdaj tudi Sovjeti utegnili podpreti prizadevanja za vrnitev Trsta Italiji, kar je želja vsakega Italijana, naj bo komunist ali ne. To sklepanje je bilo razumljivo: Tito je zdaj pri

sredstva so koristila na ta način samo svetovnemu komunizmu, čigar vodstvo prevzema danes v Trstu stvarno italijanska komunistična partija, ki se dovčerejšnjim eksponentom lahko upravičeno zahvaljuje za vse, kar so ji nehoti materialno in politično darovali.

Zato se gospodje »stovariši« po porazu zopet vračajo na preiskušeni recept Osvobodilne fronte. Zopet skušajo loviti kaline na nacionalna gesla. Dovčerejšnji internacionalci se po izobčenju postavljajo na nacionalno stališče. A kdo jim bo verjel? Saj je vsakomur jasno: če niso ravnali večeraj po prepričanju, potem ne ravnajo niti danes. Kdor je izgubil hrbtnico, je v politiki ne najde nikdar več.

Nujnost sili danes to politično

Sovjetih v nemilosti in oni so samo njemu na ljubo dozidaj vztrajali pri zahtevi, da mora Trst ostati izven Italije.

Ze ta bliskovita opredelitev italijanskih komunistov v Trstu je postavila na laž uradne rdeče voditelje in vse njihovo dosedanje delo tukaj. Pokazala je pravi značaj »fratellanze« in vseh ostalih sleparij, ki so jih oznanjali tri leta Kraigherji, Babiči in drugi kalini.

Italijanska odločitev glede Tita je povsem razumljiva in nas niti posebno ne zanima. Zanima nas nekaj drugega.

Kakor beremo vsak dan v »Laboratoru«, se za Kominform, izreka tudi večina tistih tukajšnjih partijskih organizacij, katerih člani so v glavnem Slovenci.

Kljub vsemu dosedanjemu uradnemu in propagandnemu malikovanju Tita; kljub vsemu priseganju na rdečo Jugoslavijo in na vse, kar diši po njej, so slovenski komunisti v Trstu ob prvi preskušnji zatujili ves tako opevani »patriotizem« ter šli z internacionalno. V sedanjem primeru se to pravi, da so šli z italijansko partijo.

Prve dni krize je kazalo, da se bodo italijanski smeri

kliko, da posega ponovno po oni taktiki, s katero je že nekajkrat prevarala svoj narod. Za njih je namreč v vprašanju osebni politični položaj, vpliv in eksistenca, ne pa prepričanje. Toda za slovenski narod je v tem trenutku nastopil čas, da vse odgovorne dokončno obsodi in odvzre. Ne sme jim dovoliti, da bi ponovili svojo varljivo in nesrečno igro. Odgovarjati morajo za težke napake, ki so jih zagrešili in še za marsikaj hujšega, kar imajo na vesti.

Slovenci rabimo v naših krajih novo politiko, ki jo lahko vodijo samo novi ljudje, neobremenjeni z žalostno in sramotno preteklostjo zadnjih let. Potrebni so ljudje, ki bodo zidali svoje delovanje na trdna tla politične realnosti, ne pa na pesek trenutnih teatralnih manifestacijskih uspehov.

uradno pridružile tudi vse slovenske pomožne organizacije tržaškega komunizma ter njihova vodstva. Izkazalo se je, da slovenski komunisti — v nasprotju s komunisti drugih narodov — nič ne dvomi, kako bi se odločil, kadar bi moral izbirati med komunističnim internacionalizmom in med lastnim narodom. Slovenski komunist je najprej in edini komunist: slovenstva in njegovih koristi mu nikdar ni mar.

Te resnice nič ne spreminja dejstvo, da so Babič in razni drugi rdeči hierarhi slovenskega imena zadnje dni začeli s prizadevanji, da bi tržaški komunizem in ves njegov aparat obdržali na titovski liniji.

Ti ljudje tega namreč ne delajo iz kakih nacionalnih ali načelnih razlogov. Ne zastopajo tako, ker bi se morda kar na lepem čutili Slovence ali vsaj Titovce. Tako ravnanje jim narekujejo zgolj osebne koristi in skrb za osebni obstanek.

Tržaški komunizem, ki so ga ti ljudje do zdaj vodili, je vsa sredstva in vso podporo dobival izključno od jugoslovanske partije. Edino po njeni milosti je lahko živel ter s plačano propagando ustvarjal videz neke sile. Če Babič in tovarišija ne rešijo na Tržaškem ozemlju vsaj nekaj za Tita, bo konec podpor, konec njihove slave in njihove pomembnosti. Če v tržaškem komunizmu prevlada italijanska smer, ne bodo ti ljudje igrali nikdar več nobene vloge. Vrh tega bodo pred OZNA-o morali z glavo odgovorjati za polom titovstva v Trstu.

Zavajanje se nadaljuje

Če hočejo rešiti sebe, morajo delati in rovariti po starem dalje. Morajo še naprej slepiti slovensko ljudstvo tukaj, da ne delajo za komunizem, marveč za slovenske in jugoslovanske koristi. Kljub kričečemu polomu morajo še naprej s »fratellanzo« in dru-

Od srede do srede

15. JULIJA: V Italiji so komunisti nahujskali delavstvo v stavke ter tako politično izrabili atentat na Togliattija. — V Ameriki bodo odslej klicali na vojaško službo tudi ženske. Zaenkrat bo število omejeno in sprejeli bodo samo nekaj 18 tisoč prostovoljk. Uporabili jih bodo za vse službe razen za fronto. — Kominform je spet ostro napadel Tita in jugoslovansko kom. partijo. — V pravoslavni cerkvi Sv. Save v New Yorku je bila v nedeljo 12. t. m. služba božja v spomin generala Draža Mihajloviča, ki so ga pred dvema leti umorili komunisti v Beogradu. — Markosovi komunistični tolovaji so izgubili od oktobra 1946. do maja 1948. — 15 tisoč mrtvih in 16 tisoč ujetnikov, od katerih se je 6 tisoč jalo prostovoljno. Pravijo, da so komunistične tolpe v razsulu.

16. JULIJA: Varnostni svet je pozval Arabe in Žide, naj prenehajo s sovražnostmi, ker bi v nasprotnem primeru uporabili proti njim sankcije. — Napetost v Berlinu narašča, ker tako zahodni zavezniki, kot Sovjeti niso pripravljeni popuščati. — Češke oblasti so uradno priznale, da pripravljajo ukrepe za zatemanje Prage in ukrepe proti letalskim napadom. — Predsednik Truman je sklical izredno zasedanje ameriškega kongresa za 26. julij. Pravijo, da to kaže na resnost mednarodnega položaja. — Českoslovaški minister Vaclav Majer je zbežal na ameriško področje v Nemčiji. — Sovjeti premišlujejo kako naj kaznujejo Tita, ki se ni hotel pokoriti ukazom Kominforma. V poštev prihaja zaenkrat gospodarska blokada, ki so jo že začele izvajati jugoslovanske sosedne zlasti v pogledu dobav petrola. — Bolgarska kompartija je ostro napadla Tita in »bratstvo« jug. kompartijo. — V Berlin je prisel v posebni misiji znani angleški letalski general Tedder. — Množijo se glasovi, da je v českoslovaški armadi izbruhnila resna kriza. — Pogrešajo generala Svobodo. — V Jugoslaviji so nenkrat odredili veliko znižanje cen kmetijskih proizvodov. S tem so zadeli kmete in poznavalci pravijo, da to utegne biti posledica moskovske kritike, češ da je Tito predober s kmeti.

17. JULIJA: Na Češkem nadaljujejo s čistko v kompartiji. Pravijo, da bodo imeli dosti dela. — Po mnenju mednarodnih opazovalcev je ital. kompartija doživela nov neuspeh, ko se ji ni posrečilo spremeniti nemirov po atentatu na Togliattija v pravo revolucijo. — Ameriška, britanska in francoska vlada preučujejo kakšne sankcije naj uvedejo proti Sovjetski zvezi, če ta ne bo čimprej uknila blokade nad Berlinom. — USA so poslale v Anglijo celo letalsko divizijo s 60 letaličnimi veletrdnjavami. Seveda pravijo, da gre le za vežbanje. — Arabska posadka v Nazaretu se je predala židovskim oddelkom. — Ker so oblasti znižale cene, jugoslovanski kmetje nočejo več prodajati kmetijskih proizvodov in pomanjkanje v deželi raste. — V Sofiji so podpisali pogodbo o »večnem« prijateljstvu in medsebojni pomoči med Bolgarijo in Madžarsko. — V Španiji so pritrtili velike preiskave in so aretirali več sto prevratnikov — komunistov. — Zahodni zavezniki preučujejo možnost, da bi poslali poleg pomoči z letali v Berlin še posebno avtomobilsko

(Nadaljevanje na 2. strani)

Od srede do srede

kolono v spremstvu oboroženih sil. Na Češkem komunistična policija brezobzirno preganja vse, ki ne mislijo tako kot režim. Te dni so aretirali 76 civilistov in tri pripadnike vojske. Trdijo, da so odkrili tudi tajne radijske postaje. V Mostaru so začeli z razpravo proti katoliškemu škofu Petru Čuleju, ker je baje podpiral križarje in ga obsodili na 11 let prisilnega dela.

18. JULIJA: Pariški listi obširno poročajo o izobčenju Tita. Trdijo, da so ga Sovjeti hoteli »likvidirati«, on pa je za te lepe načrte izvedel ter jih preprečil. Sovjeti menijo raztegniti blokado, ki jo izvajajo proti zahodnim zaveznikom, tudi na jugoslovansko vojaško misijo v Berlinu. Na Madžarskem preučujejo uvedbo smrtne kazni za kmete, ki ne bi v celoti oddali svojih pridelkov. Sovjeti so nenadoma izvršili policijsko preiskavo na jugoslovanskem poslaništvu na Dunaju. Dumajski dijaki pojejo po ulicah: »Ne pustimo se stalinizirati, ne pustimo se titonizirati.« Tudi Sovjeti nameravajo poslati veliko število težkih bombnikov v odgovor na prihod ameriških letelčnih veletrdnjav v Evropo. Radio Moskva je spet napadel Tita in jug. kompartijo na izredno oster način. Trdi, da je v Jugoslaviji gospodarstvo še naprej v privatnih rokah in da se jug. komunisti le bahaajo in kričijo, storijo pa nič. Tito se hoče približati tako pravi Moskva — ameriškim kapitalistom in Jugoslavija se je sploh čisto buržujsko izmalicila. Sovjeti so obnovili bivša nacistična koncentracijska taborišča v Nemčiji in zapirajo vanje predvsem socialdemokrate. Sovjeti še bolj divjajo kot nacisti in iz Buchenvalda so prišle vesti, da tam jetnike, ki skušajo pobegniti, privežejo na križ in jih pri tem surovo pretepaajo. Zenske morajo kleče na tleh poljubljati Stalinovo sliko itd. Te podatke je objavilo uradno glasilo britanskih zasedbenih oblasti, list »Die Welt«. V Kanadi so začeli izvajati načrte za industrijsko mobilizacijo v primeru vojne. Egipčanska vlada je pristala na premirje v Palestini. Poljaki se ne bodo udeležili kongresa jug. kompartije. Američani so poslali skupino najmodernejših bojnih letal na reaktivski pogon na Groenlandijo. Titovci skušajo kupovati petroleje, ki jim po uvedbi sovjetske blokade primanjkuje, pri privatnih tvrdkah v Trstu in drugod po svetu.

19. JULIJA: Politični odbor Arabske zveze je sprejel — z nekaterimi pridržki — premirje v Palestini. Žitni pridelek v Evropi bo za tretjino večji kot lani. V Rimu se poljski kardinal knez Sapieha posvetojuje glede položaja katoliške cerkve na Poljskem s papežem. Zun. minister Bevin in francoski zunanji minister Bidault sta prispela v Haag, kjer se bosta udeležila sestanka zahodnih vojaških sil, ki so sklenile bruseljsko vojaško zvezo. Ameriške letelčne trdnjave bodo v nekaj dneh izvršile svoj prvi večinski polet nad Nemčijo. Znan ameriški general Donovan je izjavil, da je treba zadevo z Berlinom dokončno razčistiti, pa če tudi bi to privedlo do vojne.

20. JULIJA: Po mnenju poznavečev zavezniške politike, bodo zahodne sile skušale s silo razbiti sovjetsko blokado Berlina, ako Sovjeti ne popuste. Na ameriško področje v Nemčiji je poveljnik zahodne češkoslovaške armade general Bogumil Husar, o katerem pravijo, da ima na razpolago dragocene informacije o razmerah v armadah sovjetskih satelitov. Poročajo pa tudi o drugih prebežnikih in to tako iz češkoslovaške kot tudi iz sovjetske armade. Togliattijevu zdravstveno stanje se naglo izboljšuje. Pravijo, da komunisti niso posebej

Naš poglaviti sovražnik

(Nadaljevanje s prve strani).

gini krinkami ubijati slovensko narodno zavest in narodno odpornost slovenskega prebivalstva na tem ozemlju — pa naj pride, kar hoče!

Zaradi vsega, kar se je zgodilo in kar se utegne še zgoditi po krivdi teh ljudi, smatramo pravi Slovenci to skupino pustolovcev in materialistov za svojega poglavitega sovražnika v Trstu.

Naše razmerje do rdečih internacionalistov je povsem jasno. Ti zavednim Slovence ne morejo nič škoditi, zlasti danes ne, ko je njihov internacionalizem tukaj laški.

Babiči, Osvobodilne Fronte, UAIŠi in kakor se že vsa ta poplava rdečih krink imenuje, so pa že do zdaj povzročili slovenskemu življu na Tržaškem velikansko narodno in politično škodo. Če se slovenski komunisti v Trstu danes opredeljujejo za italijansko partijo, so tega krivi prav Babiči, Kraigherji, Uršiči in drugi. Vsi tisti, ki so Slovence tukaj tri leta vzgajali tako, kakor so jih.

Ti ljudje so domoljubje in narodno zavest nadomestili z nekimi rdečimi »patriotizmom«, za katerim vemo, kaj se skriva. Oni so enakopravnost zistovetili s »fratellanzo«, ki koristi edino našim narodnim nasprotnikom, naš budo te ali one politične barve. Oni so pod krinko nekega novega »bratstva« Slovence učili, da jim je bližji vsak zamorec — komunist, kakor pa Slovenec, ki ni rdečega pre-

no veseli tega dejstva, ker bi raje videli, da bi imeli mučenca... Komunistična partija Slovenije je spet zapela hvalnico Tita, obenem pa jadicuje, da bodo imeli »slovenski komunisti v Trstu, Italiji in na Kosovem odsej mnogo težje stališče zaradi nasprotnosti ital. in avstrijskih komunistov, ki so potegnili s Kominformom. Uprava ameriške pomoči Evropi bo podelila Trstu naročila za preko 4 milijone dolarjev. Francoska vlada je prejšnja nezaupnica pri glasovanju o novem vojaškem proračunu in je zaradi tega predsednik Schuman podal ostavko vse vlade. Zdravne države so deblokirale jugoslovanska dobroimetja v USA.

21. JULIJA: Na socialnem in gospodarskem svetu Združenih narodov hočejo začeti s preiskavo zaradi suženjskega izkoriščanja človeka v Sovjetski zvezi. V mislih imajo sibirsko koncentracijska taborišča, kjer v nepopisni bedi in trpljenju robotna desetina milijonov ljudi. Sovjeti so napravili propagandno potezo in obljubili, da bodo dobavljali živila za lačno berlinsko prebivalstvo. Te obljube pa so dokaj dvomljive, ker Sovjeti že dve leti dolgujejo ogromne količine živila, ki so ga bili dolžni dobavljati. Pravijo, da je nastopilo v Palestini premirje, kljub temu pa prihaja do sovražnosti na obeh straneh. Jugoslovanski komunistični list »Borba« piše, da Jugoslavija trgovanja z Zahodom nima za greh. Ameriški vojaški guverner v Nemčiji general Lucius Clay je bil nenadoma poklican v Washington na posveto vanja. S prvim avgustom bodo vpisali v naborne liste vse ameriške državljane v starosti od 18 do 25 let. USA so sklenile poslati v Evropo poleg bombnikov tudi 75 najmodernejših lovskih bojnih letal. V USA so nenadoma aretirali vse glavne voditelje komunistične partije. Moskovski list »Pravda«, je priobčil članek znanega ital. komunističnega poglavarja Petra Secchie, ki pravi, da se mora ital. komunistična partija rešiti vsaj dveh milijonov in četrt vpisanih članov, da s tem izločijo vse bojazljivce in provokaterje. V Beogradu se je začel kongres KPJ.

pričanja. Oni so prostovoljno in preračunano uvajali dvojezičnost in narodno pomešanost tam, kjer bi se bil vsak pošten Slovenec še pred petimi leti nad tako sramoto zjokal: po slovenskih društvih, zborovanjih, kulturnih prireditvah — in zadnje dni celo v svojem glavnem glasilu!

Vse to so delali, ker so tako terjale koristi svetovnega komunizma. Oni niso nikdar bili Slovenci, marveč le hlapci boljševizma.

Če bi bili s tem doživeli poraz ter razočaranje samo Babič in tovariši, bi bilo to prav in koristno. Toda s takšno opredeljitvijo slovenskih komunistov v Trstu je doživel udarec naš narod tukaj, kjer je sleherni slovenski človek vsak dan bolj dragocen.

Zdaj napenjajo vse sile, da bi se obrzali vsaj pri nekaj koristih. Nadaljevati hočejo delo, ki je že dozdej povzročilo silno škodo vsej slovenski

narodni skupnosti. V bodoče utegne njihovo delo biti še nevarnejše, kakor je bilo v preteklosti. Zdej, ko so na psu, bodo namreč brenkali na narodno, slovensko in jugoslovansko struno kakor še nikoli. Ker so s prevejujo taktiko dozdej ubili zdravo pamet celo marsikateremu treznemu človeku, je nevarno, da jim utegne to delo še naprej vsaj do neke mere uspevati.

Zaradi tega mora vsa budnost in ves narodni napor pravih Slovencev zdaj veljati boju zoper te izkoreninjene avanturiste. Ta boj bo težaven in zagrizen. Trst bo postal glavno središče spopada med Kominformom in titovskim komunizmom. Poslednji se bo na tukajšnje Slovence vrgel z obupnim zagonom, z ogromnimi tvarnimi sredstvi, z nasilno propagando, s povečanim terorjem.

Zato moramo biti že zdaj na straži in pripravljani na boj zoper tega poglavitega našega sovražnika — če hočemo zmagati!

Ožji sestanek Slov. dem. zveze v Trstu

V nedeljo 18. t. m. je bil v prostorih SDZ za STO v Trstu sestanek zaupnikov in prijateljev našega demokratskega gibanja, na katerem je podal predsednik dr. Josip Agnetto politično poročilo o delovanju zadnjih mesecev ter o notranjem in zunanjem političnem položaju. Iz izčrpnega zanimivega poročila, ki je trajalo uro in pol, in ki je bilo večkrat prekinjeno s splošnim odobravanjem, posnemamo samo glavne misli.

Zbor SDZ v Mavhinjah je bil začetek javnih manifestacij in zborovanj slovenskega demokratskega gibanja na STO. Odmev tega zborovanja je ogromen. Temu je dokaz hitro naraščanje članov Zveze z vseh slojev našega naroda. Število naročnikov na naše glasilo »Demokracija« vidno narašča tudi v vaseh, kjer je bil prepelj teror nasprotnikov absoluten gospodar. »Demokracija« je bila naša prva borilka in njej ter njenim požrtvovalnim sotrudnikom gre velik del zasluge, da se je naše gibanje v tako kratkem času in pri neznatnih denarnih sredstvih razširilo in poglobilo v vse kraje in med plasti našega naroda. Danes se »Demokracija« razpošilja v svet: Avstrijo, Švico, Nemčijo, Belgijo, Anglijo, v Severno in Južno Ameriko, v Afriko in celo v Avstralijo, ne sme pa preko Farneticev, Bazovice in Škofj. Za materialno pomoč gre zahvala našim zavednim ljudem. S pomnoženim delom rastejo nove potrebe in SDZ apelira na slovenski, hrvaški in srbski narod, da jo tudi za naprej še bolj podpira.

SDZ je dala pobudo za ustanovitev »Slov. kulturne matice«, »Slov. dobrodelnega društva« in »Slov. delavne organizacije«. Vse te so avtonomne, samostojne organizacije. Podrobno delo SDZ je

nevidno. Nešteto spomenic, vlog, posredovanj pri ZVU v Trstu, v Londonu in Washingtonu za naše jezikovne pravice in enakopravnost našega naroda, posebno na sodnih za vzpostavitev slovenskih imen, za slovensko šolstvo in za stalnost slovenskih učiteljev in profesorjev ter značenje njihovega pravnega položaja s položajem italijanskih kolegov; za slovensko uradništvo in delavstvo, za stalno bivališče in delavske knjižice naših ljudi; za enakopravno postopanje s slovenskimi kmeti, obrtniki, trgovci in podjetniki. Za vzpostavitev naših zadrug in vrnitev odvzetega premoženja.

SDZ je izvedla svojo organizacijsko in je razdelila ozemlje izven Trsta v pet okrožij.

Borba za ohranitev Svobodnega tržaškega ozemlja se ne bo odlo-

POLITIČNI OBZORNİK

Kolektivizacija kmetijstva in Titovo izobčenje

Ameriški dnevnik »Washington Post« pravi, da je pri razdoru med Titom in Stalinom važno vlogo igralo tudi vprašanje kolektivizacije jugoslovanskega kmetijstva. Svetovni tisk temu vzroku, ki ga obtožba Kominforma izrecno navaja, dozdej ni posvečal skoraj nič pozornosti. Vendar je prav vprašanje o kolektivizaciji eden osnovnih vzrokov, zaradi katerih prihajajo sovjeti v spore s svojimi podložniki.

Ko so se Sovjeti začeli obdajati s podložniškimi državami, so se znašli pred mučno

čila na ulici, ampak ob zeleni mazi. SDZ je že storila za ohranitev tega samostojnega ozemlja vse, kar je bilo sploh mogoče. To vprašanje ostane stalno na dnevnem redu, zavedajoč se, da je STO življenjskega pomena za slovenski narod.

SDZ stoji odločno na svojem znanem programu, ki ga odlikuje jasnost, stvarnost in enotnost. Borili se bomo za kulturni, socialni in gospodarski napredek našega naroda, za dosledno izvedbo socialne pravičnosti, za svobodo in demokracijo. SDZ ni samo stranaka ozkega tržaškega ozemlja, ampak je nositeljica demokratskega gibanja vseh Slovencev, Hrvatov in Srbov. In tega njenega poslanstva se zavedajo milijoni in milijoni Jugoslovancev raztresenih po svetu ali živčeh v ožji domovini.

Razkol v komunizmu je popoln. Komunizem more biti po svojem bistvu samo internacionalen. Zato je bila in bo laž in prevarena trditve, da je komunizem v funkciji slovanstva. Dela Lenina in Stalina so temu dokaz. Razdor med Titom in Stalinom ni narodnostnega izvora, ampak izvira iz prepričanja jugoslovanskih komunistov, da je satelitski položaj srednjeevropske države v okovih Sovjetov pogubonosan in komunizem v majhni, od svetovnega tržišča odvisni državi neizvedljiv.

Obsodba jugoslovanskega komunizma s strani Kominforma je razbila tudi enotnost tržaških komunistov. Vsi italijanski komunisti in velik del slovenskega komunističnega delavstva so se izrekli za skrajni internacionalni leninizem. To je plod triletne komunistične »fratellance«, ki so jo vsiljevali našim lahkovernim ljudem razni Babiči in Uršiči.

Borba za Berlin je na vrhuncu. To pa ni borba za Berlin, ampak borba med komunizmom in nekomunizmom za pridobitev nemškega naroda. Gre za borbo dveh ideologij, dveh svetov, ki so jo morata živeti drug ob drugem. Kakor ve in zna ves kritično sodeči svet, tako zna vsakdo izmed nas, kje bo zmagal in kje poraz. Je božji in naravni zakon, da mora zmagati dobro nad zlim. Zato smo prepričani o zmagi našega demokratskega gibanja, ki hoče, dati vsem slojem našega naroda socialno harmonijo brez kričečih socialnih razlik in splošno blagostanje v družbi svobodnih demokratičnih evropskih narodov.

nalogo, kaj narediti s kmečkim slojem, ki v vseh teh državah prevladuje. Stali so pred izbiro, ali naj položaj svojega kmeta prilagode položaju kmetov v satelitskih deželah, ali pa naj kmečko ljudstvo teh držav potisnejo na raven sovjetskega kmeta.

Prvo je bilo nemogoče. Če bi ruski kmet dobil spet v last kolektivizirano zemljo, bi se podrl ves sedanji red v Sovjetiji. Zaradi tega so se odločili za drugo rešitev. Začeli so pritiskati, da je treba zemljo v podložniških deželah podražiti in kmetijski stan kolektivizirati. Edino v tem so videli poročstvo za utrditev komunističnega sistema in s tem svoje oblasti na Balkanu ter drugod.

Toda kolektivizirati rusko kmetijstvo ni bilo tako težavno kakor izvesti kolektivizacijo izven Sovjetije. V Rusiji kmet ni imel nobene individualistične tradicije in čuta za lastno zemljo, saj so ruski kmetje bili vse do leta 1860 sužnji. Šele tedaj so jim dovolili, da so začeli zemljo obdelavati v zadrugah, ki so jih imenovali »mir«. Ta zemlja je bila skupna, ne osebna last. Šele leta 1906 je predsednik vlade Stolipin izdal zakon, po katerem je bilo kmetom dovoljeno kupovati zemljo izven »mira«, to je, zase. Tako so v Rusiji nastali tako imenovani kulaki, samostojni kmetje, ki

niso bili podložniki gospode ali člani zadruge, marveč pravi gospodarji svoje zemlje. Ni jih bilo dosti, toda so se v zemlji tako zakoreninili, da jih je moral boljševizem vse pobiti, preden se mu je posrečilo celo v Rusiji izvesti kolektivizacijo.

Če bi novi komunistični režimi v Vzhodni Evropi hoteli iti pri reševanju kmečkega vprašanja tako pot, bi to bil samomor. Kmete so za silo pomirili samo z zagotovili, da zemlje ne bodo podržavili. Madžarska komunistična vlada je morala tako obljubo znova dati tik pred Titovim izobčenjem.

V Jugoslaviji je 75 odstotkov prebivalstva kmetov. Ti so tako navezani na lastno zemljo in samostojnost, da bi bili šteti dnevi vsakemu režimu, ki bi gnil kolektivizacijo do konca. Res je tudi v Jugoslaviji danes nekaj zemlje podržavljene, a to je malo. Vlada si kolektivizacije niti z besedo ne upa omeniti, marveč skuša ta komunistični končni cilj doseči po ovinkih, to je, po tako imenovanem družništvu. Samostojni kmet pa je povsod, ne samo v Titovi Jugoslaviji, glavni nasprotnik komunizma.

Ni čuda, da je to stanje Sovjeje začelo skrbeti. Če bodo kmetje ob sovjetskih mejah še naprej ohranili lastno zemljo in torej bolje živeli kakor sovjetski kolektivizirani seljak, bo to prej ali slej zelo nevarno vplivalo na razpoloženje sovjetskih kmečkih množic. Zaradi tega so Titu poleg njegovih samostojnih zunanje-političnih korakov najbolj zamerili dejstvo, da ni znal, ali ni hotel brezobzirno podržaviti zemlje in kolektivizirati kmeta. Vprašanje kolektivizacije je torej bil eden poglavitnih vzrokov za njegovo izobčenje.

Ne vdajmo se malodušju

Graški dnevnik »Das Steirerblatt« razlaga Titovo izobčenje iz svetovne komunistične skupnosti kot prvi izraziti polom Kominforma. List pravi, da tudi v Moskvi nič več ne dvomijo o tem, da je Kominform odpovedal. Njegova nemoč in njegovi neuspehi so vzbudili malodušje celo pri možu, kakršen je Stalin, o katerem je znano, da je neznansko trdovraten.

Naloga Kominforma je bila, da z boljševizacijo Jugoslavije, Bolgarije, Romunije, Madžarske, Albanije in Češke vpliva na razvoj v Franciji in Italiji. Ti deželi bi potem prej ali slej sami postali plen komunizma. Sovjetizacija Evrope bi bila s tem zaključena.

Polom stavk v Franciji ter volivni poraz komunistov v Italiji pa sta te načrte prekrizala. Edino na Češkem je vse teklo kakor namazano. Toda tu je treba pripisati Gottwaldovi spretnosti, ne pa Kominformu. Kominform je med sovjetskimi podložniki naredil Sovjetom dosti več škode, kakor pa je koristil. Po njegovi zaslugi so se osebna nasprotja med podložniškimi rdečimi prvaki še zaostрила. To prizadeva gospodarjem v Kremlju vedno večje skrbi.

Tito in Dimitrov, ki sta neznanško ljubosumna drug na drugega, se oba potegujeta za vrhovno vodstvo v zvezi balkanskih sovjetskih držav. V Romuniji o kaki disciplini ni sledu. Pravijo, da celo Ana Pauker vedno bolj skače iz tira. Gottwald, ki je na Češkem dosegel edini uspeh za Kominform, se je tega dobro zavedal in zahteval za plačilo določeno mero samostojnosti. Da bi se otrsli teh njegovih zahtev, so ga z vodstva vlade odrinili na predsedstvo republike.

Spričo vsega tega ni čudno, da Sovjeti svojega nezaupa-

Slovincem v Ameriki

»Slovensko dobrodelno društvo« v Trstu, via Machiavelli, 22/II je edina pravno obstoječa dobrodelna ustanova.

Edino pomoč prejemamo od domačinov, toda velikemu številu beguncem in domačih siromakov ne moremo zadostno pomagati, dijakom ne moremo nuditi pomoči, ki so je potrebni, brezdomcem ne moremo nuditi toplega kosila.

Dragi bratje, ki živite v Ameriki! Obračamo se na vas, ki vas je usoda pregnala iz domače grude in ki poznate potrebo, da v teh težkih dneh priskočite na pomoč

ter nam naravnost na naš našlov pošiljate prispevke v denarju, oblekah, ponošnem perilu in obuvalu; kakor koli vam je pač mogoče. Za vse vam bomo iz srea hvaležni.

Ameriški Slovenci!

Podprite napore Slovenskega dobrodelnega društva v Trstu! Prispevajte za napene »Slovenskega dobrodelnega društva« v denarju in blagu!

»Odbor Slovenskega dobrodelnega društva v Trstu

nja do vseh komunističnih prvakov v podložniških deželah ni ne skrivajo. Zaradi tega skušajo zatreti vsa prizadevanja, da bi se balkanske podložniške države združile v posebno zvezo. Moskvi ni prav nič do tega, da bi v taki državni zvezi dobila skoraj enakovrednega partnerja. Sovjeti hočejo imeti pod sabo samo posamezne, kar se da poslušne podložnike, ki jih za zdaj še lahko obvladujejo.

Neuspehi Kominforma so za Sovjete rodili tudi neljube zunanje politične posledice. Zaradi teh neuspehov se je sovjetsko razmerje do zahodnih

držav silovito poslabšalo, ne da bi bilo hkratu prišlo na Zahodu do revolucij in po njih do boljše vize vse Evrope.

Pred nekaj meseci se je zdelo, da nobena sila ne more zadržati navala uspehov, ki jih je Stalin tedaj vsak dan žel. Polom Kominforma pa je Sovjete v kratkem času potisnil iz napada v obrambo. Razmerje postojank in sil se je spremenilo tako naglo, da temu po vojni zastoj iščemo primere. Protikomunistične sile na vsem Zahodu so danes bolj trdne, kakor so kdajkoli bile. Zdaj niso več v obrambi, marveč so prešle v napad.

Občinske volitve

Kakor smo že objavili v »Demokraciji« od 16. t. m. se bodo vršile 5. septembra t. l. občinske volitve v goriški pokrajini, izvzemši v Krminu, Kaprivi, Dobrebodu in Zagraju. V teh štirih občinah se bodo vršile volitve šele potem, ko bodo ustanovljene slovenske občine. Slovenske občine bodo ustanovljene potem, ko bo deloval deželni svet, kar se mora, po določilih ustave, zgoditi najpozneje do 31. decembra t. m. Volitev v teh občinah zato ni pričakovati pred spomladjo 1949.

Naj spregovorimo danes nekaj besed o zakonskih predpisih glede sestave in predložitve volivne liste. Kandidatna lista za Gorico sme imeti najmanj 8 in največ 40 kandidatov. Lista je nična, če niso si manj kot 8 kandidatov. Isto velja v ostalih občinah, če ima lista manj kot eno petino vseh kandidatov, ki se tam volijo.

V Gorici mora listo predložiti 200 volivnih upravičencev iz goriške občine. Za ostale občine smo že povedali v »Demokraciji« od 16. t. m. Podpise teh 200 volivcev mora overoviti notar, odnosno občinski tajnik, okrajni sodnik (pretor) ali upravni sodnik.

Od vseh kandidatov je treba navesti ime, priimek, očetovstvo in kraj rojstva. Nične ne more kandidirati istočasno na dveh listah v eni in isti občini, lahko pa kandidira v dveh različnih občinah.

Na listi smejo kandidirati tudi tisti, ki so vpisani v volivnem seznamu kakke druge občine n. pr. v Milanu itd.

Hkrati z listo kandidatov je treba predložiti zunanji znak liste v treh izvodih, overovljeno izjavo vsakega kandidata, da kandidaturu sprejema in da ne obstojajo vzroki, ki prepovedujejo njegovo izvolitev, (po členu 13. in 14. zakona od 7. I. 1946 št. 1) ter navedbo dveh pooblaščenecv (delegatov), ki imata pravico do-

ločiti s pismom in overovljenim podpisom zastopnike liste pri vsakem volivnem sedežu.

Ko je lista predložena tajništvu županstva, mora tajnik dati pisano potrdilo o sprejemu. Volivna komisija pa že naslednjega dne pregleda ali je vse v redu. Če so si zunanji znaki različnih list podobni, ali če so enaki, jih komisija zavrne in predpiše rok 48. ur za nadomestitev z drugim znakovkom. Toda za Gorico zakon take nadomestitve ne predpisuje.

Do petega dne pred volitvami mora županstvo izročiti vsakemu volivcu izkaznico. Volivna izkaznica je bela in navaja volivni sedež, kjer bo dotičnik oddal svoj glas. Kdor izkaznice ne dobi domov, jo lahko dvigne osebno pri občinskem uradu v treh dneh pred volitvami.

KULTURA

»Slov. prosvetna matica« v Trstu priredi za svoje člane vrsto koncertov:

1. 29. t. m. koncert klasične glasbe;
2. večer slovenske narodne glasbe;
3. večer hrvaške narodne glasbe;
4. večer srbske narodne glasbe.

Natančni programi bodo pravočasno javljeni. Uvod v navedene glasbene večere je tvorilo predavanje

»Glasba, izraz dobe« gospoda M. Kühnela, dne 22. t. m. ob 20. uri v društvenih prostorih ul. Machiavelli 22/II. Praktične primere na klavirju je ilustriral g. Klakočar.

Obvestilo
»Bežni oblaki«, zbirka pesmi Venceslava Sejavca, se dobe v Kat. knjigarni v Gorici. Cena izvodu je 220 L.

Errata - corrige

V zadnji »Demokraciji« se nam je v oceno goriške šolske prireditve vrnila napaka. Na tretji strani, v petem stolpcu, 7 vrsta je pravilno štati: »je štiri časovna razdobja od 1928. do 1948. slovenski narod zaživel (tu ne doživel) v Tonklijevi izbrani besedi«.

Vojni zločinci

Postopanje za izvršitev obveznosti, ki jih predvideva člen 45. mirovne pogodbe

Po členu 45. mirovne pogodbe je Italija dolžna izročiti zavezniškim državam vse osebe, ki so obdolžene vojnih zločinov, zločinov proti miru ali človeštvu in njihovih sodelavcev. In nadalje še vse državljane zavezniških sil, ki so obdolženi, da so kršili zakone lastne države ter se borili na strani sovražnika v času vojne.

Na prošnjo katere koli vlade teh držav je Italija dolžna zagotoviti tudi pristop priči, ki bivajo v njenem pravnem območju in kojih pričevanje je potrebno pri sojenju v gori navedenih primerih.

Morebitni nesporazumi glede uveljavljanja teh določil se predložijo poslanikom Združenih držav Amerike, Francije, Anglije in sovjetske Rusije v Rimu, ki se bodo sporazumeli v sporni zadevi.

V ta namen določa odlok pred-

sednika Republike od 26. februarja 1948 št. 363 sledeče:

Vlada, ki prosi za izročitev prizadetih oseb, mora predložiti zahtevo italijanskemu zunanjemu ministru, ki jo pošlje pravosodnemu ministru.

Izročitev zahtevanih oseb pa se izvrši po predhodnem ugodnem sklepu preiskovalnega oddelka pri prizivnem sodišču v Rimu. Če pa se zahtevana oseba sama izreče za njeno izročitev, je tak sklep nepotreben.

Preiskovalni oddelki sklepa v posvetovanju, sliši mnenje državnega pravdnika, zasliši obtoženca odnosno obsojenca, če je ta staval tako zahtevo, in njegovega branilca.

Preiskovalni oddelki pregleda ali tvori dejanje katerega je zahtevana oseba obdolžena res vojni zločin, izdajstvo ali sodelovanje (kolaboracionizem) s sovražnikom in upošteva zakone tiste države, ki osebo zahteva ter pravila mednarodnega prava. Preiskovalni oddelki mora na vsak način ugotoviti ali izhajajo zadostni dokazi iz spisov in listin, ki jih je država prosilca predložila.

Če preiskovalni oddelki prošnjo za izročitev zavrne, mora pravosodno ministrstvo nujno sporočiti sklep zunanjemu ministru. V tem slučaju sme policija zahtevano osebo pridržati za slučaj, da se država prosilca pritoži na zbor štirih poslanikov v Rimu.

Ciril-Methodova šola - trdnjava komunizma

Slovenski narod je zbiral skozi desetletja noviče po noviču, da zgradi tržaškim Slovencem primerno šolsko stavbo. Uspel je in šola je bila zgrajena pri Sv. Jakobu pred prvo svetovno vojno ter je takrat stala 600.000 zlatih kron, kar bi bilo danes približno 200 milijonov lir. Ta moderna stavba je bila ponos tržaških Slovencev. Danes se morajo stiskati slovenske šole v Trstu po neprimernih lokalnih in celo podstrešnih. In ravno ko bi Slovenci krvavo potrebovali stavbo bivše Ciril-Methodove šole za naše učence, ki jih je v Trstu okoli 7.000, je komunistični Titov režim poklonil žulji slovenskega naroda sezidano poslopje internacionalnemu Kominformu. V poslopju so nastanjene najrazličnejše komunistične organizacije in ogromna tiskarna za komunistične časopise in publikacije, vstevši one v italijanskem jeziku. Te tatvine slovenske narodne kulturne posesti ne bodo tržaški Slovenci pozabili nikdar. In kljub temu je še ljudi, ki si upajo trditi, da je sedanji režim v Jugoslaviji naroden in celo nacionalističen.

Kdor želi naročiti „Koroško kroniko“, naj plača naročnino v uredništvu „Demokracije“ in sicer toliko, kolikor stane „Demokracija“. V zameno bomo mi pošljali „Demokracijo“ na Koroško, ker nam drugače trenutno ni mogoče dobiti protivrednosti od naših tamošnjih naročnikov. - Slovenski demokrati, širite vaš tisk!

Ukradeno šolsko poslopje v ulici Montecchi bo živa priča, kako so jugoslovanski komunisti pojmovali in upoštevali kulturne potrebe slovenskega naroda na tem ozemlju. In še se najdejo med nami zapeljanci, ki pričakujejo od komunizma rešitev slovenskega naroda.

PRELOM MED TITOM IN SVETOVNIM KOMUNIZMOM

Potek, vzroki in pomen razdora v sovjetskem bloku po sodbi svetovnega demokratičnega tiska.

Po slabem mesecu dni, kar je svet presenetila novica o izobčenju Tita in njegove partije iz Kominforma, ni še moči napovedati, kako se bo kriza v svetovnem komunizmu razvijala. Toda že dejstvo, da je do krize sploh prišlo, spada med najpomembnejše in najusodnejše dogodke po koncu vojne.

Razumljivo je, da je svetovni demokratični tisk Titovemu sporu s sovjeti in Kominformom posvečal velikansko pozornost ter skušal ta dogodek osvetliti z vseh strani. Iz poročil svetovnega, zlasti ameriškega, angleškega, francoskega in švicarskega časopisja, dobimo o tem naslednjo sliko:

Začetek in potek spora

20. marca letos je sovjetska komunistična partija poslala drugim partijam prvo pismo, v katerem obsoja Tita in jugoslovansko partijo, češ da sta zašla v nacionalizem; da sta izdala čisti Stalinov marksizem ter Jugoslavijo gospodarsko in politično speljala v zgrešene vode; da sta podpirala obstanek kapitalizma v državi ter načrtno netila sovražstvo do Sovjetske zveze itd.

13. aprila je Centralni komite komunistične partije Jugoslavije odgovoril na to obtožbo ter zavrnil vse njene trditve.

4. maja je sovjetska partija poslala v Beograd drugo pismo, v katerem znova obsoja stališče in delo KPJ ter njenih vodilnih ljudi.

19. maja tretje sovjetsko pismo, ki je Titu predlagalo, naj se s sporom med njim in sovjetsko partijo bavi prihodnji sestanek Kominforma ter o njem razsodi.

7. junija je Tito ta predlog odbil.

10. junija se je začel sestanek Kominforma. Ker se zastopniki jugoslovanske partije sestanka niso marali udeležiti kot obtoženci, so zasedanje za dva dni odložili, da bi Titu dali priliko, da se premisli.

11. junija: Stalin piše Titu. V pismu očita maršalu njegove politične in ideološke grehe ter ga nujno poziva, naj se udeleži sestanka Kominforma ter obljubi poboljšanje.

12. junija: sestanek Kominforma, kjer enoglasno sprejmejo sovjetski predlog o obsodbi in izključenju Tita ter jugoslovanske komunistične partije iz Kominforma. Poziv jugoslovanskemu ljudstvu, naj se upre Titovi in Kardeljevi diktaturi ter ju zamenja s sovjetsko diktaturo.

14. junija: Tito odgovarja Stalinu in samozavestno odklanja njegove očitke ter vabilo, da bi šel kot obtoženec pred Kominform.

28. junija objavi Kominform uradno poročilo o obsodbi in izključenju Tita ter jugoslovanske komunistične partije.

29. junija: Tito in Centralni komite KPJ odgovarjata na obsodbo ter jo zavračata. Hkratu objavijo, zakaj sta bila aretirana sovjetska agenta v Titovi vladi, ministra Hebrang in Žujevič.

1. Julija: uradno glasilo Kominforma ostro napada Tita in jugoslovansko partijo.

Prva polovica julija: Vse komunistične partije sveta, razen švicarske, se pridružujejo obsodbi Kominforma. Trockistična (IV.) internacionala pozdravlja Titov upor proti Sovjetom.

15. julija: uradno glasilo Kominforma znova ostro obsodi Tita, Kardelja, Djilasa in Rankoviča. Govori o izdaji marksizma v Jugoslaviji, o terorju, ki vlada pod Titom ter očita jugoslovanski partiji protimarksistično in protisovjetsko smer.

17. julija: moskovski radio oddaja izjavo bivšega sovjetskega zastopnika pri Titu, Judina, ki silovito napada Tita in KPJ ter politični in gospodarski red v Jugoslaviji.

Vzroki razdora

Vzroki, ki so privedli do senzacionalnega preobrata v svetovnem komunizmu, preobrata, ki ga je povzročil Tito s svojimi najožjimi sodelavci, so po sodbi svetovnega tiska naslednji: Nasprotje med Titom in sovjeti ni od večera. Do prvih ostrih nastopov je prišlo že lani, ko je ameriški zunanji minister Marshall objavil svoj načrt za obnovo Evrope. Amerika je tedaj povabila evropske države med njimi tudi Tita, naj k načrtu pristopijo.

Tito že od ustoličenja dalje sanja o industrializaciji Jugoslavije. Dasi je dober komunist, ni videl razloga, zakaj se ne bi pri tem okoristili s pomočjo kapitalistične Amerike. Vrh tega gospodarska zmeda in stiska vedno bolj ogražata celo obstoj komunizma v Jugoslaviji. Pisal je Stalinu ter mu navedel nagibe, ki govore za to, da bi se tudi Jugoslavija udeležila pariških posvetov glede Marshallovega načrta. Odgovor iz Moskve je bil kratak in jedrnat: Jugoslavija se konference ne sme udeležiti!!

Tito je ubogal.

Toda vse to mu ni omajalo prepričanja, da bi ameriški načrt o obnovi Evrope neizmerno koristil vprav Jugoslaviji, ki ji Sovjeti ne morejo nuditi nič.

Titov srd je bil še hušji, ker je vedel, kako malo so se Sovjeti pri gospodarskih pogajanjih z Jugoslavijo ozirali na ideološke sentimentalnosti. Iskali so samo svoje koristi, seveda na škodo Jugoslavije.

Spor zaradi Berlina

Drugič je prišel Tito v resen spor s Sovjeti letos aprila. Stalin je hotel v Berlinu napeti lok do skrajnosti, da bi zahodne zavezničke izrinil iz nemške prestolnice. Tito je te poskuse na seji zunanje političnega odbora Kominforma imenoval »nepotrebno in škodljivo izzivanje«. Po njegovem še ni prišel čas za veliko obračunavanje med komunizmom in demokracijo. Zaradi tega je treba štediti z čim. »ker jih bodo Sovjeti in njihovi zaveznički še kruto potrebovali.«

Stalin je tedaj v berlinskem vprašanju moral tudi zares popustiti. A Titu tega ni pozabil.

Glasilo jugoslovanske komunistične partije »Borba« je tedaj prineslo poročilo o krizi v Berlinu, ki se je dokaj razlikovalo od sovjetskega prikazovanja dogodkov.

Zdaj je bila mera polna: Tita je bilo treba postaviti na sramotni oder kot odpadnika in izdajalca marksistične- ga nauka. (Se nadaljuje.)

Protidržavni pogovor

Švicarski dnevnik »Die Tat« posnema po nekem češkem ilegalnem listu poročilo o sodni razpravi zaradi sramotjenja Göttwaldove ljudske demokracije. Slika, ki jo dobimo iz tega popisa, po svojem jedkem humorju in satiričnem obeležju prav nič ne zastaja za prvim poglavjem Haškovega »Dobrega vojaka Švejca«, kjer ubogega gostilničarja zapro in sodijo, ker je odstranil s stene sliko cesarja Franca Jožefa, ki so jo popikale muhe...

Omenjena razprava je bila v Mladi Boleslavi. Sodili so 56 letnega knjigovodjo Františka Kóprivo, ki je bil obtožen, da je na dan Beneševga odstopa v neki gostilni ogražal varnost ljudsko-demokratične češke republike. Razprava je potekala takole:

Predsednik sodišča: »Obtoženi Kópriva, v gostilni Josefa Šupa, ki je v vsej Mladi Boleslavi in okolici poznana pod malo spodobnim imenom »V prdeli...«

(Pri teh besedah predsednika prekine silovit smeh občinstva, zakaj beseda »prdeli« pomeni v češčini tisti del hrba, ki ga v slovensčini označujemo s tremi čr-

kami).

Predsednik nadaljuje: »Saj restista gostilna ni drugača ko majhna temna luknja...«

Spet smeh. Potem začne predsednik znova:

»Obtoženi Kópriva! Ko ste zvedeli v gostilni, da je predsednik Beneš odstopil, ste se začeli izzivalno izražati. Tako ste na primer udarili po mizi ter dejali: »No, zdaj smo pa v prdeli!«

Obtoženec (vzroji): To ni nič hudega! Saj smo res bili v gostilni, ki se imenuje tako!

Predsednik: »Molčite, dokler vas ne vprašam. Jasno je, da stalno ponavljanje besedi »Zdaj smo pa v prdeli«, ne more imeti tistega pomena, kakor jim ga dajete vi. Čemu bi bilo potrebno kar naprej ugotavljati, da sedite v gostilni s tem nespodobnim imenom. S ponavljanjem ugotovitve, kje smo, ste nameravali privzoriti politično manifestacijo. Hoteli ste s tem reči: zdaj smo pa na koncu, zdaj smo v dreku, zdaj smo pač v r...«

Obtoženec, ali priznavate krivdo? »Obtoženi Kópriva: »Ne. Bil je ožten in mračen dan in sedel

sem z nekaj znanci v gostilni. Bili smo veseli, da lahko, ob kozarcu piva sedimo v »Prd...« oprostite, v gostilni...«

Predsednik: »Zakaj se vam je zdel dan ožten in mračen?«

Obtoženec: »Ti ljubi Bog, zakaj neki! Bilo je pač mrzlo in deževno!«

Predsednik: »Po uradnem poročilu državne vremenske postaje je tisti dan bilo sončno in jasno. A pustimo to. Dali ste še druge protidržavne, za vlado ljudskodemokratske republike žaljive izjave. Tako ste rekli, da je zdaj Čehom ves svet odprt. Kritizirali ste oblast, da vam ni dala potnega lista za tujino. Prebral bom zapisnik o zaslišanju tovariša Klina, ki se spominja, da ste, seveda malce okrogli, prpovedovali naslednjo anekdoto:

Gospod Kliger sreča gospoda Erbena in pravi: »Ojej, ojej, gospod Erben, že dolgo vas nisem videl. Kako je kaj? Kje zdaj živite?« Erben: »Tako, tako. Poslali so me v Záběhlice!« Kliger: »Kaj, v Záběhlice? Vi siromak, vi! Saj to je vendar Bogu za hrbot! Kaj pa delate tam v Záběhlicah?« Erben: »No ja, je res majhen kraj, toda tam imamo komunistični akcijski odbor, ki vodi vse kulturno življenje. Razen tega

imam motorno kolo in tako mi je ves svet odprt! Če mi ni prav, se pa kar zapeljem v Króčehlavo.«

Kliger: V Króčehlavo? To je pa še bolj v zakotju. Tam si lisi ce voščijo lahko noč!«

Erben: »Nikar ne govorite tako, gospod Kliger! Tudi v Króčehlavi imamo komunistični akcijski odbor, ki vodi vse kulturno življenje. Potem pa, saj imam motor! Tako mi je ves svet odprt in zapeljem se v Préstice.«

Kliger: »V Préstice? V to zamazano vas?«

Erben: »Nikar, gospod Kliger, prosim vas! Préstice so zdaj napredovale tako, da so kakor kako praško predmestje. Tudi tam je akcijski odbor, ki vodi vse kulturno življenje. In čem ti tudi tam ni po godu, se zapeljem v Pánkrac. Meni je ves svet odprt!«

V sodni dvorani pri teh besedah izbruhne silovit krahot, zakaj v Pánkracu so največje in najbolj zloglasne češke jetišnice...

Toda vsa duhovitost ni pomagala nič. Obtoženega knjigovodjo Kóprivo so zaradi zasmehovanja ljudske demokracije obsodili na deset let ječe. In vsako leto mu bodo na dan njegovega zločina poostrihi zapor s trdim ležiščem in postom.

Vesti s Tržaškega

Letovanje v Kanalski dolini z „Zarjo na Jadranu“

Slovensko dijaško društvo »Zarja na Jadranu« priredi v začetku avgusta letovanje v Kanalski dolini. Dijaki, ki se ga želijo udeležiti, naj se javijo v ponedeljek 26. in torek 27. t. m. od 10 do 11 ure zjutraj v ulici Machiavelli 22/II, kjer bodo dobili potrebna posvajala. Tople poletne dneve bodo dijaki preživali v prijetni dolini, kjer se bodo odpočili in razvedrili.

Komunistična posurovelost

V Vanganelu pri Kopru imajo malo cerkvice, kjer mašuje župnik iz Marežij enkrat v letu, in sicer tretjo nedeljo v maju za cerkveno opasilo. Cerkev je skromna in domači starešina jo je s pomočjo vaščanov okrasil za cerkveno slavo. Slovesnost je lepo uspela in ljudstvo je bilo hvaležno starešini. Komaj pa je bila cerkvena slavnost končana, je »ljudska oblast« v osebah vaških odborov poklicala starešino v svoj urad, ga prisilila, da je izročil odobru vse milodare, ki jih je bilo ljudstvo zbralo za cerkvene potrebe in ga nato pretepla do nezavesti, češ, da je bil le on kriv, da se je v Vanganelu praznovalo cerkveno opasilo. Kakor bi ne bilo tega dovolj, so propalce čez tri dni začele ponoči cerkvice, da je zgorela vsa njena notranjost. Vrhunec podivjanosti ni bil še dosežen. Čez nekaj dni je namreč prišla iz Kopra »Narodna zaščita«, aretirala starešino in dva druga moža, ki sta mu pri opremi cerkvice pomagala in jih odpeljala pred koperske oblasti, ki so obsojile starešino na 5.000 lir in druga dva moža vsakega na 1.000 lir globe, ker ni bilo treba v Vanganelu praznovati cerkvenega praznika. Tako upravlja jugoslovanska vojaška oblast njej poverjeni del Svobodnega tržaškega ozemlja.

Znižanje davčne mere

Zvezna zbornica za delo sporoča, da je dobila zagotovilo od ZVU, da izide 11. ali 21. julija ukaz št. 258, s katerim se raztegne tudi na Tržaško ozemlje olajšave, ki jih predvideva italijanski zakon št. 300 od 1. 4. 1948. Na podlagi tega ukaza bo znižan od 8% na 4% davek (Ricezza mobile) na dohodke, ki pressegajo 240.000 in ne grejo preko 960.000 lir letno. Za dohodke preko 960.000 lir ostane davek v višini 8%.

Iz Saleža

V nedeljo 18. t. m. je bilo pri nas odkritje spomenika v osvobodilni vojni padlim borcem. »Primorski dnevnik« in »Lavoratore« sta vabila na to proslavo. Zbralo se je v tej slovenski kraški vasici okoli 1.500 ljudi. Bila sta dva govora, italijanski in slovenski, ki sta ju imela dva komunisti. Italijanski govornik, ki je bil še med vojno fašist, je govoril pred spomenikom slovenskih borcev, ki so padli v borbi proti fašizmu. O slovenskem govorniku je pa domačin, ki dobro pozna njegovo preteklost, tako le sodil: »Lepo je govoril za onega, ki ga ne pozna. Med vojno nam je obetal, da bomo odrešeni od zmagovalnega fašizma, danes nam pa obeta, da bomo odrešeni od komunizma. Kako naj človek veruje takim preročkom?« Možakar, ki je zraven stal, mu je pritrdil: »Pred tedni so nam ti ljudje prisegali, da je naša rešitev samo v Titu in s Titom. Tito jim je bil bog. Danes pa jim je Tito izdajalec in zločinec in Togliatti bog. Tukaj ni nekaj prav. Kdor hodi k nam učiti vero v velike in v male bogove in duce, je sam na krivi poti. Kaj nismo videli kako sta šla Hitler in Mussolini! Tako bodo šli vsi drugi za njimi. Bog nas varuj krivih bogov, še bolj pa krivih prerokov.«

Dve novi maši

Sv. Višarje

Tomajski novomašnik g. Albin Germek je opravil svojo prvo daritev na Sv. Višarjah. To je bilo zadnje nedeljo 11. t. m., ko so bile Višarje vse bele. V soboto je več ur snežilo. Vendar se pogumni romarji niso ustrašili težke poti. Čez 340 ljudi je prišlo iz Trsta. To so bili v veliki večini Openci in Prosečani in nekaj romarjev iz mesta. Pridna openska dekleta so več dni prej skrbeli za okrasitev Marijine božje hiše in župnišča. Celo slavalok so postavile. Pri slovesni novi maši sta pela združena pevka zbor z Openci in od Sv. Antona pod vodstvom g. prof. Klahočarja.

Novomašni pridigar, openski kaplan gospod Marijan Živec, je v odličnem govoru predstavil romarjem slovenskega katoliškega duhovnika v sedanjem času, ki je čas laži, čas nasilja in varanja. Z vsaj javnostjo je prikazal novomašniku njegovo novo življenjsko pot, ki je že prvi dan v žalost odeta. Od velike Germekove družine je bil prisoten le novomašnikov brat France. Mati, oče, sestri, številni sorodniki, gospod župnik Kjuder in zavedni Tomajci pa so bili le v duhu združeni s svojim novomašnikom. Prav zato so se številni tržaški zavedni Slovenci še raje odločili za dolgo in naporno pot. Najstarejša romarica je imela 80 let, najmlajši romarček pa 3 leta. Bil je to deček, ki ga je oče nosil gor in dol. Zbralo se je tudi deset duhovnikov in več bogoslovcev. Tudi domačini iz Zabnic so prihitali na bele Višarje k novi maši. Nekaj fantov je g. novomašniku tudi zapelo pri kosilu; Zabničani pa so zbrali za g. novomašnika več darov.

Novomašni pridigar je v uvodnih besedah lepo poudaril, da so prišli k novi maši na Višarje zastopniki iz vse Slovenije in tako vsa Slovenija pri svoji višarski Materi božji deli veselje s tomajskim novomašnikom.

Tudi mi čestitamo g. novomašniku in želimo, da bo dolgo in blagoslovljeno deloval za naš tako preiskušeni narod.

Sv. Križ pri Trstu

V nedeljo 11. t. m. smo imeli v naši vasi veliko slovesnost. Naš domačin g. Rudi Bogatec je daroval prvo sv. mašo, ob zelo veliki udeležbi domačinov, ter ljudstva bližnjih vasi in iz mesta. Oče železničar je bil kakor vedno vsi slovenski železničarji pred leti z družino vred premeščen v Italijo, v Genovo, sin je ostal v Gorici. Po svojih skromnih močeh, so mu pomagali tudi sorodniki. Ob počitnicah je prišel v Sv. Križ in je stricem pomagal ribariti in delati v vinogradih. V največji vihuri vojne ga je prišla obiskat mati z eno hčerko in mu prinesla hrane. In glej strašna usoda! Ko se je mati s hčerko vrnila v Genovo, je dobila pod ruševinami od bombardiranja podrtega stanovanja ubitega moža s tremi hčerkami. To je mladega dijaka zelo potrla in smo vsi sočustvovali z njim in njegovimi. Za novo mašo so ga sorodniki in vaščani zelo podprli in mu napravili veličasten sprejem s slavaloki, venci, deklaracijami in pozdravnim govorom. Prisostvovala je šolska mladina, dekleta v belem, ženske v narodnih nošah. Lepo je prepeval pevski zbor in povečal veličastno slavnost, katere se je udeležilo več duhovnikov in tudi mnogo tujcev. Vsa čast našemu domačemu požrtvovalnemu g. župniku za vzorno organizacijo vse prireditve, ki je potekla v najlepšem redu. G. novomašniku želimo obilo sreče in božjega blagoslova v zvišenem, toda težavnem poklicu.

Iz Nabrežine

»Zaostali ptički«. Pod tem naslovom nas je počastil »Pr. dnevnik«. Čast za čast! Pravi, da smo kljub polomu v Mavhinjah — aktivnejše. Saj nas v Mavhinjah sploh ni bilo! Sklicujemo se za to trditev na fotografijo »Ljudskega tednika«, na kateri se jasno vidi en govornik in na trgu dva poslušalca — oba v hlačah. Da pa ne bo nikake pomote, povemo takoj, da smo bile v Mavhinjah na I. zborovanju SDZ, a bile smo med onim tisočem udeležencev, ki ga je prizijal fotograf na kratko »infobiral«. Da bi bile mi včlanjene v dolarsko zvezo je tudi lepa. Saj dobro vemo, kdo je prvi in ko dobi prvi, bi hotel še drugi in še in še, ko se delijo ameriške odevje, ameriški čevlji, ameriški paketi in najboljša mesta pri ameriško nabrežinskih javnih delih... in vse to je plačano z dolarji, res pravimi dolarji in vse to konča v glavnem v hišah naših ljudeh nesebičnih komunistov. Kdo je torej pri dolarski zvezi? (Spraviti v en sam koš ameriške darove in progresivne »čakole« umejmo le progresisti! Op. uredništva).

Kar se tiče petja! Prepevajte, kar vam je ljubo in me bomo pele, kar nam ljubo, saj »prišel svobode bo dan«, kaj ne »svobodni tovariši!«? Kar se tiče Tita in Stalina — Bog z njima! Mi ne rabimo ne enega ne drugega, to vam je bilo jasno in javno povedano na naši »polomiji« v Mavhinjah, ki je bila polomija le za vas. Vi še gonite »vaše ljudi« na sestanke z grožnjami. Od hiše do hiše (na postaji) ste grozili ljudstvu, da ne sme k demokraciji v Mavhinje. Z vsem vašim bobnanjem spravite na množične sestanke v Nabrežino od 60 do 70 ljudi — titovcev ali stalinovcev, ki sami še danes ne vedo, kaj so. V Mavhinjah — brez groženj in brezplačnih vozil — nas je bilo 1000, kljub vsem vašim grožnjam. Pa, saj se bomo še videli!

Kar se tiče prelite partizanske krvi za naše osvobodjenje, bi raje molčali! Borci so se res borili, a borili so se, da bi bili svobodni državljani v svobodni, demokratični Jugoslaviji in ne da bodo številke udarnikov pod komuni-

stično peto ali trpini v koncentracijskih taboriščih. Kdor se je »pod vašim umnim vodstvom« izrazil boril za pravo demokracijo in svobodo — je končal v XIII. bataljonu — v bataljonu smrti. Znamo vse in razni Adoti, ki so zjutraj Italijani za Stalina, popoldne »Slovinci« za Tita, za onega Tita, o katerem bi si kdo ne mogel misliti, da je taka sv... (prosimo, to je sodba onega največjih nabrežinskih komunistov, ki prebada poštene ljudi s pogledi, komunisti, ki je dnevno na straži pred nabrežinsko kavarno in vohuni za Ozno po vseh nabrežinskih gostilnah že mnogo let). To variš B-č, ste se izrazil tako o Titu svojemu najboljšemu »kompanju« tri dni po Titovi klavni polomiji? Da ali ne? Mi se za spor med Titom in Stalinom ne brigamo, veselja pa nas, da ne veste vi, ki ste vsevedna, vseskušna progresivna mladina, kam bi pogledali, kam obrnili, kje se ustavili, da bi ostali vsaj še nekaj časa pri koritu. Kot vidite, vzlic vašemu svarilu, smo vam jo zapele na glas.

Kdo so pa zaostali ptički sodite sedaj sami! Vi, ki se oteplate Tita ali Stalina in ne znate, kam bo burja potegnila, ali me, ki teh skrbi že davno več nimamo?

Zgodovina gre svojo pot dalje, tovariši! Imate prav! To pravilo velja tudi za vas! Mi smo bile, smo in bomo napredne in ta izraz bi morali rabiti tudi vi, če bi bili poštenomisleči Slovenci. Komu pa je domovina — res domovina, vi nimate pravice soditi. Pravi Slovenci ne nosijo v cni gumbnici dvoje zastav! Največje fašistke zadnje ure, so danes največje progresistke in komunistke. Želite imena? Saj se še danes, po petih letih, kar je bil fašizem pokopan, nekatere ne morejo rešiti čaru fašistične uniforme in hodijo v njej v Trst. Ker pa se boje aretacije in skandala, so jo nekoliko predelale. Nič ne ve, kaj lahko še vse pride, kaj ne, ljube bivše fašistke in sedanje aktivistke? Prej črne, sedaj rdeče... fuj, kaka barva je to? Če vam je prav, se bomo še oglasile, toda le resnici na ljubo.

NABREZINKE (in z nami mnogo, zelo mnogo Nabrežincev)

Radio Trst II.

Kljub stiski za prostor smo se na željo številnih čitateljev odločili, da bomo v listu priobčevali v izvečku tedenski program tržaškega radia II. Danes in prihodnji objavimo temeljni program, ki se ne spreminja, z dodatkom najvažnejših dnevnih oddaj. Ta stalni program naj poslušalci radia shranijo, ker bomo v bodoče prinašali samo glavne, najbolj zanimive točke vsakega dne. (Op. ur.)

Postaja oddaja vsak dan od 7.29 do 8.00, od 11.29 do 14.30 ter od 17.29 do 24.00 ure (razen ob nedeljah, ko se konča jutranji spored ob 8.30, dopoldanska oddaja prične ob 9.29, popoldanska pa ob 16.29) na valovni dolžini 203,6 m, oziroma 1474 kc na sekundo.

Poročila: dnevno ob 7.45, 12.45, 19.45 in 23.15.

Dnevni pregled tiska: vsak dan, ob 14.00.

Stalni sporedi: Dnevno: 7.30 koledar; 7.30 jutranja glasba; 11.30 reproducirana glasba (razen nedelj); 14.15 pestra glasba; 14.28 čitanje sporeda; 23.30 čitanje sporeda; 23.35 polnočna glasba.

NEDELJA: 9.30 Kmetijska oddaja; 10.00 Maša (prenos iz cerkve sv. Justa); 11.30 Pridiga; 13.00 Glasba po željah; 18.00 Sprehodi po našem podeželju; 19.00 Ali že veste? — 21.00 Vesela ura.

PONEDELJEK: 12.00 Sodobna Anglija; 18.00 Moja želja; 19.00 Slovensčina za Slovence; 20.00 Športna kronika; 20.30 Svetovna književnost.

mače knjižne police. — 21.00 Slušna igra SNG ali pester večer.

SREDA: 12.00 Sodobna Anglija; 13.00 Glasba po željah; 18.00 Tehnika in gospodarstvo; 19.00 Mladina tvoja pot; 20.30 Po poteh umetnosti; 21.45 Biseri slovenske besede.

ČETRTEK: 12.00 Novi svet; 18.00 Žena in njen svet; 19.00 Slovensčina za Slovence; 20.30 Utrinki kulturnega sveta; 21.00 Radijski oder.

PETEK: 12.00 Sodobna Anglija; 13.00 Glasba po željah; 18.00 Naša povest; 19.00 Anglesčina po radiu; 20.30 Mojstri besede; 21.45 Pravljice za odrasle.

SOBOTA: Ljudje in nazori; 13.30 Zdravniški vedež; 18.00 Tržaški kulturni razgledi; 19.00 Oddaja za najmlajše; 20.00 Športna kronika; 20.30 Po poteh umetnosti.

NEDELJA 25. VII.: 19.15 Zbor iz Boljunca; 20.00 IV. Beethovova nova sinfonija.

PONEDELJEK 26.: 12.10 Slov. narodne pesmi; 20.10 Pevski koncert Pavle Potratove; 21.00 Opera.

TOREK 27.: 13.00 Iz slovenskih oper; 18.40 Samospeli; 21.00 Pester večer; 22.00 Sinfonična glasba.

Vesti z Goriškega

Prof. Luigi Salvini v Gorici

Znani slavist prof. Luigi Salvini, inšpektor pri prosvetnem ministrstvu v Rimu, se muči te dni v Gorici, kamor je prišel pregledat delovanje in stanje slovenskega šolstva. Pozdravljamo gospoda prof. Salvinija v imenu vse naše javnosti.

Goriški srednješolci v Podgori

Slovenska mladina iz Gorice, in sicer iz višje in nižje gimnazije, učiteljska in strokovne šole, je v nedeljo, 18. t. m. popoldne v dvorani »Bregante« v Podgori ponovila spored, ki ga je priredila za konec šolskega leta in s katerim je teden dni prej nastopila v kinodvorani na Travniku v Gorici. Za nastop v Podgori je bil spored nekoliko spremenjen in skrajšan. V glavnem je odpadlo nekaj deklamacij, nadomeščene so bile z drugimi.

Nova je bila uvodna Slomškova »Moja beseda«, občuten in na višku podani Kosovelovi »Borci«, ki jih je morala deklamatorica ponoviti, dalje Kosovelova »Mati čaka«, lepo podana. Bevkova »Rosa Marija« in Župančičeva satirično-humoristična »Raznim početom«, ki jo je moral recitator tudi ponoviti. Škoda, da so prireditelji izločili Tonkličeve »Štiri pesmi dvajsetih let«.

Recitacije je povezoval ženski zbor prof. Renerja, ki je občuteno in dovršeno zapel osem pesmi, od katerih je moral ponoviti Gerbičevega »Bučelarja« in narodno »Večerni zvoni«. Profesor Rener in mladi pevci zaslužijo vse priznanje. Če bo njegov zbor tako lepo napredoval, bo lahko v kratkem ponese našo pesem, s katero je pretekli teden z uspehom ustopil tudi v tržaškem radiu, čez meje Gorice tja, kjer slovenskega petja, posebno pa še mladinskega, tako rekoč sploh ne poznajo.

Mnogo bolje kot na Travniku je bila v Podgori podana tudi Golijeva »Gorska bajka«, igrokaz v dveh prizorih. Žal, da se motivi baleta radi premajhnega odra niso mogli dovolj razviti.

Okoli 1000 ljudi, ki je napolnilo »Bregantovo« dvorano in s prostovoljnimi prispevki lepo podprlo sklad v prid siromašnim dijakom, je zadovoljno zapuščalo prostor, ki jim je več kot dve uri nudil lepo, z ničemer drugim, kol samo z idealizmom narodne mladine prepojeno prireditve.

„Sočič“ na uho

Živel je župnik, ki je bil vedno zadovoljen, če ni zbor prav ubrašen, zapel vsake pesmi. Bil je mnenja, da morajo biti v cerkvi vsi ljudje zadovoljni, tisti, ki imajo posluš in tisti, ki ga nimajo. Ti so posebno uživali, ko je vsak pevec ubral svojo pot. Organizirani si je brisal mrtyaški pot, medtem, ko pevec samim ni bilo jasno ali bodo speljali do konca ali bo pesem ostala »nedovršena sinfonija«.

O akademiji srednješolske mladine v Gorici smo slišali samo ubrane akorde. Toda s tem niso bili še vsi zadovoljni. Posebno tisti, ki nimajo še pravega slovenskega poslušala. Tem si ustreljali s tvojo disonanco, čudimo se, da ti ni znana »najnovejša zgodovina«, ki je, žal, še preveč »preiskana in utemeljena«. Ni mogla, če, da ne več, po čigavi zaslugi smo danes, kakor pred tolikimi leti, še vedno manjšina. Kako je pametna naša šola, da noče učencem odpreti oči o najnovejši zgodovini in o pridobitvah naše manjšine. Tudi o »našem napredku« je bolj, da molčimo, da nam ne bo treba opevati praznih železnic, zaporov in prisilnega dela...

»Zgodovina bo dokazala (kar ni že), da ste taki preroki na krivi poti.«

Slavnost na Kalvarji

V nedeljo 18. t. m. so karabinerji proslavili na Kalvariji 33. obletnico težke bitke, ki se je tam odigrala v prvi svetovni vojni 19. julija 1915. Proslava je imela namen počastiti spomin padlih karabinerjev in vojakov.

Vojna škoda

Na finančni intendanci smo zvedeli, da bodo poslali v Rim vse prijave tiste vojne škode, ki je nastala v inozemstvu ali na ozemlju priključenem k Jugoslaviji. To pa zato, ker ima v Rimu sedež komisija, ki je pristojna za nakozovanje predumov na prijave takih slučajev. Ko poslje finančna intendantsca prijavo v Rim, bo istočasno obvestila tudi prizadeto stranko.

Tečaj za ženska ročna dela

Dekliški krožek v Gorici priredi večerni tečaj za ročna dela. Tečaj se bo vršil v sobi Dekliškega krožka (Katoliška tiskarna, Riva Piazzutta 18) po dvakrat ali trikrat na teden (zavisi od želje deklet samih) v poznih popoldanskih urah in bo trajal dva meseca. Vljudno se vabijo vsa goriška dekleta, ki se za to zanimajo. Priglasitve naj se v Dobrodolni pisarni (Riva Piazzutta 18), kjer bodo zvedele vse podrobnosti. Tečaj se bo začel meseca avgusta. Vodila ga bo zelo izkušena profesorica ročnih del.

Zadnje vesti

Maršal Montgomery pride v Trst

V dnevih od 24. do 27. t. m. bo obiskal Trst angleški maršal Montgomery, ki bo pregledal na STO nastanjene angleške čete.

Tito je na kongresu jug. komunistične partije govoril 10 ur z malim presledkom opoldne. Pogreval je stare storije iz vojne in trdil, da obžaluje, da se ni mogel sporazumeti z Mihajlovičem. Nasrševal je partizanske žrtve in obsojal tiste (v mislih je imel predvsem Sovjete), ki hočejo omaloveževati »osvobodilno borbo«. Ves govor je bil tako več ali manj le zagovarjanje pred napadi Kominforma. Zdi se, da bo kongres v nasprotju z zahtevo Kominforma izrekel Titu zaupnico in znoval izvolil obsojno vodstvo (Tita, Kardelja, Rankoviča in Djilasa).

Italijanski vladi je bila dne 22. t. m. izrečena v senatu zaupnica s 173 glasovi proti 83. Do glasovanja je prišlo, ker so komunisti predlagali vladi radi atentata na Togliattija nezaupanico. Pred glasovanjem je imel ministrski predsednik De Gasperi velik govor, v katerem je krepko zavračal komunistična natolcevanja.

Ortopedik
NICOLA BECCHI
TORINO - VIA REGGIO 8
specialist za odstranitev

K I L E

(brez operacije)

objavlja novo priznanje:
Spoštovani g. N. BECCHI
V svojo dolžnost si štejem, da vam sporočim svoje zadovoljstvo za posebno, od vas mi preskrbljeno napravo, s katero sem v par mesecih ozdravil, česar v več letih nisem mogel doseči.
Prisrčno se vam zahvaljujem
ZANATELLO ROMANO
Montecchia di Crosara (Verona)

Ortopedik sprejema:
v Gorici: petek 30. julija v hotelu »Posta«
v Trzinu: petek 30. julija v hotelu »Lombardia«
v Trstu: sobota 31. julija in nedelja 1. avgusta v hotelu »Continental«

Odgovorni urednik: Janko Simčič
Tiska tiskarna Budin v Gorici